

SLOVOTRBA SUBSTANTIV (pokračování)

transpozice

KATEGORIE TRANSPOZICE

Pro tuto kategorii je typické: mění se slovní druh, nemění se zásadně význam (transpozice = pře-nášení formy při zachování významu) SYNTAX

- Názvy vlastností (je hloupý - jeho hloupost, mírná matka – matčina mírnost)
- Názvy dějů (stojí vpravo – stání vpravo)

Názvy vlastností

- -ost (hloupost, hrubost, krutost, moudrost)
- -ství/-ctví (lakomství, bohatství)
- -in-a (řezničina)
- -ot-a (němota),
- -ob-a (zloba),
- -k-a (dálka)
- -d-a (pravda)
- -e (šíře)
- -0 (běl)
- -o (blaho)
- -it-a (kvalita)
- -enc-e (rezistence)
- -eri-e (hysterie)
- -ismus (protestantismus)
- -ur-a (profesura)

Tvořete názvy vlastností na
-ost/-ob-a/ot-a a porovnejte jejich význam

- zlý - zlost - zloba
- starý – starost - staroba
- chudý – chudost – chudoba
- hluchý – hluchost – hluchota
- němý – němost – němota
- slepý – slepost – slepota
- drahý – drahost - drahota

Názvy dějů

- -n-í/-t-í (nošení, braní, skládání, běhání, krytí, tištění, tisknutí)
- -n-á/-t-á (kopaná, honěná, házená)
- -k-a (pohrůžka, výčitka)
- -ic-e (tlačnice, mačkanice)
- -ot (jásot, hvízdot, šepot, dupot)
- -b-a (honba, malba, kresba)
- -o (mask.) (návrat, záskok, odvod, přínos)
- -a (mluva, rada, jízda)
- -e/-ě (koupě, péče, pře)
- -o (fem.) (odpověď, seč)
- -tv-a (žatva), -ot-a (žebrota), -t-o (strast), (-s/-z)-e/-ěň (sklizeň), -ež (loupež), -ch (smích)

Názvy dějů

- -ac-e (agitace)
- -ic-e (demolice)
- -c-e (deskripce)
- -s-e (diskuse)
- -x-e (anexe, flexe)
- -z-e (expanze, konverze)
- -ur-a (cenzura, diktatura)
- -át (diktát)
- (z řec.) -s-e (sepse, skepse), -z-e (geneze, askeze), -x-e (praxe)
- fr. -áž (blamáž)
- šp. -ád-a (promenáda)
- angl. -ing (tremping/trempink, trénink)

Jak rozlišit název děje (transpozice) od názvu výsledku děje (mutace)

- Nahradit substantivem slovesným – substituční test (např. definice – definování, demolice – demolování, konkluze – vytvoření závěru, abstrakce – vydělování významů, domestikace – zdomácňování, malba – malování, honba/hon – honění, žatva – žnutí, sázka – sázení, návrat – vracení/vrácení (se), léčba – léčení ...)

Zařad'te slova z jedné slovní čeledě k jednotlivým třídám

- rybářka, rybárna, rybka, rybář, Rybákovec,
- učitel, učedník, učenec, učebna, učiliště,
učitýlek, vyučování,
- stojan, státník, stojka, státeček
- cukrárna, cukrář, cukroušek,
- vrták, vrtačka, vrtba, vývrtka, vrt, vrtání,
- sušák, sušička, suchar, souška, sušina,

Vysvětlete motivaci následujících slov

- pivo   švec   letadlo
- zápas   legrace   rádlo
- pistole   rentgen   spartakiáda
- bahnice   koniklec   medvěd
- volt   jarmark

nehrad'te cizí slova domácími synonymy a naopak
(všimněte si prefixů)

■ kompozice	kolaborant	transport
■ export	kooperace	deportace
■ předehra	dovoz	odpůrce
■ obrana	přepis	protilátka

Pokus se nahradit předponové modifikace předponovými modifikacemi přejatými

podřízenost

podsystem

superobr

pseudonym

pseudověda

arcidílo

kontradikce

koncentrace

komponent

export